

Efectele hotărârilor judecătorești.
Limita dintre opozabilitate și obligativitate

The effects of judicial decisions.
The boundaries between third party effect and enforceability

Maria-Eliza Galan¹

Rezumat: Având ca punct de plecare dispozițiile generale din Codul de procedură civilă cu privire la efectele hotărârilor judecătorești, dar și pe cele speciale regăsite în Codul civil în materia coproprietății referitoare la acțiunile în justiție, prezentul studiu își propune să identifice și să analizeze argumentele exprimate în doctrină și în jurisprudență în privința raportului dintre aceste norme. Totodată, studiul aduce în prim-plan Decizia nr. 18 din 17 februarie 2020 a Înaltei Curți de Casație și Justiție incidentă în materia supusă analizei, fiind de interes interpretarea considerentelor acesteia. Lucrarea de față are în vedere granița dintre obligativitatea hotărârilor judecătorești și opozabilitatea acestora, prin raportare la părți, respectiv terțe persoane. Mai mult decât atât, studiul propune și identificarea situației particulare a coproprietarului terț în raport cu o hotărâre judecătorească nefavorabilă pronunțată într-o acțiune în revendicare imobiliară a unui bun aflat în coproprietate. Având în vedere aceste ipoteze de lucru, lucrarea are drept scop formularea unor concluzii privind problema de drept supusă analizei.

Cuvinte-cheie: hotărâri judecătorești, opozabilitate, obligativitate, efecte

Abstract: Starting with the general provisions of the Civil Procedure Code regarding the effects of the court decisions, as well as the special provisions of the Civil Code regarding the role of co-ownership in taking the legal actions, the aim of this study is to identify and analyse the arguments that both the doctrine and the jurisprudence are using in order to describe the connection between these norms. The study is also bringing into discussion the Decision no. 18/17th of February 2020 of the High Court of Cassation and Justice as it has significant implications on the matter. By highlighting the line between the third party effect and enforceability of the court decisions, the study is also analysing the involvement of the parties and third parties. Moreover, the study is looking to identify the particular situation of the third party co-owner when facing an unfavourable court decision regarding immovable property claimed in a real estate matter. Considering all these work hypotheses, the study's final purpose is to lead to the conclusions regarding the legal matter chosen to be analysed and debated.

---

¹ Doctorand, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, e-mail: maria.eliza.galan@gmail.com.

Keywords: judicial decisions, third party effect, enforceability, effects

1. Considerații introductive

Hotărârea judecătorească reprezintă rezultatul activității judiciare, fiind considerat cel mai important act jurisdicțional². Astfel, hotărârea judecătorească generează efecte juridice, acestea fiind în concordanță cu principiile efectelor juridice din dreptul civil, așa cum vom arăta în cele ce urmează.

Efectele hotărârilor judecătorești sunt prevăzute expres de către legiuitor în cadrul capitolului al IV-lea din Codul de procedură civilă. În ceea ce privește prezentul studiu, în prima parte ne vom îndrepta atenția asupra dispozițiilor art. 435 C. pr. civ. care reglementează obligativitatea și opozabilitatea hotărârilor judecătorești³.

Prin intermediul abordării acestei teme, ne propunem să delimităm între noțiunea de obligativitate, respectiv de opozabilitate, prin raportare la normele incidente în vigoare. Ca atare, pentru început, vom defini termenii, vom contextualiza utilizarea acestora și vom trasa concluzii cu privire la diferențele de nuanță ce se impun a fi menționate. Apreciem acest demers a fi util, întrucât nu de puține ori au apărut confuzii cu privire la sensul acestor termeni, existând situații în care doctrina sau practica au pus semnul de egalitate între opozabilitate și obligativitate.

Ulterior analizării acestor aspecte, menționăm că se impune să tratăm aceste două efecte ale hotărârilor judecătorești și prin trimitere la situații particulare expres consacrate la nivel legislativ. De asemenea, intenționăm să stabilim distincția dintre principiile specifice dreptului material și efectele specifice dreptului procesual civil.

Prezentul studiu aduce în prim-plan și o analiză a normelor de drept procesual civil în raport de cele de drept civil în privința situației referitoare la coproprietarul terț în raport cu o hotărâre judecătorească care nu îi este favorabilă pronunțată într-o acțiune în revendicare imobiliară a unui bun aflat în coproprietate. Mai exact, demersul inițial de definire și de conceptualizare a unor noțiuni conduce la posibilitatea de identificare a raportului dintre normele de drept procesual civil aplicabile (atât cele din Codul de procedură civilă, cât și cele regăsite în Codul civil).

Astfel, analiza cazului particular anterior enunțat este posibilă doar în urma delimitării între obligativitatea și opozabilitatea hotărârilor judecătorești. Cu această ocazie, arătăm că este esențială examinarea Deciziei nr. 18 din 17 februarie 2020 a Înaltei Curți de Casație și Justiție incidentă în materia supusă analizei, atât în ceea ce privește considerentele acesteia, cât și dispozitivul.

Delimitările conceptuale și terminologice sunt de interes pentru studiul de față și conduc la înțelegerea efectelor pe care le generează hotărârile judecătorești, mai ales că aceste efecte asupra cărora ne îndreptăm atenția necesită o cercetare minuțioasă în ceea ce privește deosebirile dintre acestea.

---

² I. Leș, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, 2013, p. 550.

³ A se vedea art. 435 C. pr. civ.

În cele din urmă, cercetarea are în vedere indicarea unor concluzii privind limita dintre opozabilitate și obligativitate, ca efecte ale hotărârilor judecătorești, dar și stabilirea raportului dintre normele de drept procesual civil și cele de drept civil prin interpretarea deciziei menționate.

2. Efectele hotărârilor judecătorești. Obligativitate și opozabilitate

În ceea ce privește tema cercetării, în contextul realizării unor diferențieri, atât la nivel conceptual, cât și terminologic, arătăm următoarele considerații.

Prin intermediul art. 435 C. pr. civ. (cu denumirea marginală „Obligativitatea și opozabilitatea hotărârii”)⁴, legiuitorul stabilește că hotărârea judecătorească este obligatorie față de părți și succesorii acestora și opozabilă terților. Așadar, prin reglementarea actuală s-a făcut această distincție clară între cele două noțiuni.

Cu toate acestea, pentru a contextualiza situația supusă analizei, arătăm că nu întotdeauna a existat această delimitare clară⁵. Mai exact, în reglementarea anterioară, legiuitorul nu a determinat efectele hotărârilor judecătorești în mod expres, cu atât mai puțin obligativitatea și opozabilitatea, la acel moment discuția făcându-se în raport de autoritatea de lucru judecat⁶. Ca urmare a acestei abordări a legiuitorului, tratarea efectelor hotărârilor a fost destul de diferită, revenind jurisprudenței și doctrinei sarcina de a le clarifica.

Așadar, relativitatea efectelor obligatorii ale hotărârii judecătorești, dar și opozabilitatea nu erau reglementate în mod expres în Codul de procedură civilă anterior. În doctrină, s-a conturat ideea relativității efectelor, respectiv a opozabilității, prin prisma celorlalte efecte, așa încât și dezvoltarea acestor principii a fost realizată în maniere diferite⁷.

Odată cu consacrarea expresă a obligativității hotărârii judecătorești, dar și a opozabilității acesteia, nu se mai impune deducerea acestor două efecte prin analiza raportată la alte efecte ale hotărârilor consacrate în același titlu (și care nu fac obiectul prezentei cercetări), ci este suficient, la acest moment, să parcurgem analiza reglementării în sine. Astfel, obligativitatea intervine *inter partes*, în timp ce opozabilitatea intervine *erga omnes*, urmând să dezvoltăm în secțiunile subsecvente aceste afirmații⁸.

---

⁴ A se vedea art. 435 C. pr. civ.: (1)Hotărârea judecătorească este obligatorie și produce efecte numai între părți și succesorii acestora. (2)Hotărârea este opozabilă oricărei terțe persoane atât timp cât aceasta din urmă nu face, în condițiile legii, dovada contrară.

⁵ A se vedea art. 255-269 Cod de procedură civilă 1865.

⁶ I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, ed. a IV-a, Editura C.H. Beck, București, 2008, pp. 610-617.

⁷ G. F. Ivănescu, *Hotărârea judecătorească civilă. Analiză comparativă NCP-CPC 1865*, Editura Hamangiu, București, 2014, pp. 271-273; I. Deleanu, V. Deleanu, *Hotărârea judecătorească*, Editura Servo-Sat, Arad, 1998, pp. 51-53.

⁸ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 57.

Totodată, chiar dacă în doctrină⁹, cel mai adesea, cele două efecte sunt tratate împreună (chiar și în reglementare sunt regăsite în cuprinsul aceluiași articol, însă în alineate diferite), subliniem că acestea trebuie cercetate separat, mai ales că să ne raportăm fie la părți și succesorii acestora, fie la terți, după caz.

Secțiunile următoare sunt dedicate, pe rând, celor două efecte ale hotărârilor judecătorești supuse analizei, urmând să stabilim care sunt granițele între acestea și cum se raportează doctrina, dar și jurisprudența în ceea ce le privește.

2.1. *Obligativitatea efectelor hotărârilor judecătorești. Noțiune și fundament*

Noțiunea de obligativitate a hotărârii judecătorești este în strânsă legătură cu noțiunea de relativitate a efectelor hotărârii judecătorești, principiu importat din dreptul civil. Relativitatea presupune o îngrădire, încadrarea între niște limite, acest sens fiind transpus și în materie de drept procesual civil¹⁰. Cu alte cuvinte, dacă discutăm despre relativitatea efectelor hotărârii judecătorești, ne referim la stabilirea unor limite în care respectiva hotărâre judecătorească este obligatorie. Obligativitatea hotărârii beneficiază de consacrare expresă și presupune că hotărârea produce efecte numai între părți și succesorii acestora¹¹.

Cu toate acestea, în doctrină s-a afirmat că relativitatea efectelor juridice ale actelor jurisdicționale nu poate fi privită în aceeași manieră cu relativitatea efectelor juridice ale actelor convenționale, existând nuanțe cu privire la limitele impuse de acest principiu¹².

Ceea ce este important de subliniat privind relativitatea efectelor contractului și relativitatea efectelor actului jurisdicțional este că, în cazul ambelor tipuri de acte juridice, efectele se răsfrâng asupra părților: fie părțile contractuale, fie cele participante la proces, după caz. Prin urmare, referitor la izvorul relativității efectelor, distingem următoarele cazuri. Dacă ne raportăm la contract, izvorul este în voința părților contractante, în timp ce, dacă ne raportăm la hotărârea judecătorească, apare necesară intervenția judecătorului¹³.

În prezentul studiu facem referire la relativitatea efectelor obligatorii ale hotărârii, existând și noțiunea de relativitate a lucrului judecat, această din urmă noțiune semnificând imposibilitatea de a readuce în discuție în litigii viitoare a chestiunilor tranșate¹⁴. Situația privind relativitatea lucrului judecat nu face obiectul prezentei cercetări, așa încât vom face distincțiile necesare dintre relativitate și opozabilitate doar cu referire la obligativitatea hotărârii judecătorești, nu și cu referire la autoritatea de lucru judecat.

---

⁹ M. Tăbărcă, *Drept procesual civil*, vol. II, Editura Solomon, București, 2017, pp. 720-721; C. Roșu, *Drept procesual civil. Partea generală*, Editura C. H. Beck, București, 2016, pp. 323-324; M. Dinu, *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, 2020, pp. 389-391.

¹⁰ G. F. Ivănescu, *op. cit.*, p. 271.

¹¹ A se vedea dispozițiile art. 435 alin. (1) Cod procedură civilă.

¹² Pentru detalii referitoare la principiul relativității efectelor actelor jurisdicționale, respectiv convenționale, a se vedea I. Deleanu, *op. cit.*, p. 57.

¹³ A. Nicolae, *Relativitatea și opozabilitatea efectelor hotărârii judecătorești*, Editura Universul Juridic, București, 2008, p. 135.

¹⁴ *Idem*.

În mod firesc, hotărârea judecătorească produce efecte numai față de persoanele la care se referă și care au participat la judecată, indiferent dacă au stat în judecată personal sau prin reprezentant. Un argument este reprezentat de faptul că efectele obligatorii ale actului jurisdicțional nu se pot răsfrânge asupra terților, în sensul de a crea obligații pentru aceștia, cât timp nu au beneficiat de drepturile reglementate, printre care nici de posibilitatea de a formula pretenții sau apărări, după caz.

În vederea interpretării normei incidente, facem o precizare cu privire la părțile față de care hotărârea produce efecte. Așadar, arătăm că sunt părți acele persoane care stau în proces, indiferent dacă participă în mod efectiv prin efectuarea unor acte de procedură sau dacă doar au aptitudinea de a-și apăra interesele, însă nu realizează acte de procedură în cauză.

De asemenea, referitor la părți, considerăm esențială mențiunea privind posibilitatea de a sta în judecată personal sau prin reprezentant, cu specificarea că reprezentanții nu intră în categoria părților, deoarece doar exerceți drepturile procedurale în numele părților, nesubstituindu-se în persoana acestora¹⁵. Totodată, din interpretarea art. 55 C. pr. civ. reiese că nu sunt părți nici persoanele care participă la proces în calitate de experți, martori sau interpreți¹⁶. Mai mult decât atât, în situația în care procurorul participă la judecată, subliniem că acesta nu poate fi considerat parte, fiind străin de raportul juridic dedus judecătii¹⁷.

Însă, norma nu se rezumă la a menționa obligativitatea față de părți, ci face trimitere expresă și la succesorii părților¹⁸. Această manieră de reglementare comportă câteva discuții, întrucât este necesar să stabilim cine face parte din categoria acestor succesori, hotărârea judecătorească fiind obligatorie și pentru aceștia din urmă. Astfel, succesorii ar putea beneficia de efectele hotărârilor judecătorești sau, din contră, li s-ar putea opune acestea.

Categoria succesorilor (avânzii-cauză, cum mai sunt ei numiți) cuprinde succesorii universali și cu titlu universal, succesorii cu titlu particular și creditorii chirografari¹⁹. În ceea ce privește situația succesorilor universali sau cu titlu universal, remarcăm că sunt incidente normele privind devoluțiunea succesorală, inclusiv posibilitatea acestor succesori de a dobândi drepturile și obligațiile defunctului. Astfel, pot beneficia de hotărârile favorabile autorului lor sau li se pot opune hotărârile judecătorești pronunțate în contradictoriu cu autorul lor.

Referitor la succesorii cu titlu particular, în mod asemănător cu categoria anterior menționată, aceștia pot invoca și cere executarea hotărârilor judecătorești favorabile autorilor lor, însă le pot fi și opuse acele hotărâri pronunțate

---

¹⁵ A se vedea dispozițiile art. 80 C. pr. civ.: *Părțile pot să exercite drepturile procedurale personal sau prin reprezentant. Reprezentarea poate fi legală, convențională sau judiciară.*

¹⁶ A se vedea dispozițiile art. 55 C. pr. civ.: *Sunt părți reclamantul și pârâtul, precum și, în condițiile legii, terțele persoane care intervin voluntar sau forțat în proces.*

¹⁷ Această opinie este exprimată și de D.N. Theohari în G. Boroi (coord.), *Noul cod de procedură civilă*, vol. I, ed. a II-a, Editura Hamangiu, 2016, pp. 300-305. A se vedea și dispozițiile art. 92 și urm. C. pr. civ. privind participarea procurorului în procesul civil.

¹⁸ A se vedea dispozițiile art. 435 alin. 2 Cod procedură civilă.

¹⁹ G. F. Ivănescu, *op. cit.*, pp. 278-283.

contra autorilor acestora. Cu privire la această categorie, există anumite particularități dacă transferul dreptului litigios operează în cursul litigiului, întrucât devin aplicabile dispozițiile art. 39 C. pr. civ.²⁰. Astfel, subliniem că în ipotezele tratate de legiuitor prin intermediul articolului anterior menționat, hotărârea judecătorească produce de drept efecte și contra succesorului cu titlu particular, cu excepția cazurilor în care acesta a dobândit dreptul cu bună-credință și nu mai poate fi evins²¹.

Textul de lege nu se oprește la a menționa că hotărârea produce de drept efecte, ci reglementează și faptul că hotărârea îi va fi opozabilă succesorului cu titlu particular. Considerăm criticabilă utilizarea noțiunii de opozabilitate²² în această situație, fiind cel puțin interpretabil sensul folosit de legiuitor în art. 39 alin. 3 C. pr. civ. Analizând această dispoziție, ar părea că în această ipoteză se face referire la noțiunea de obligativitate, hotărârea producând efecte contra succesorului cu titlu particular, nefiind doar opozabilă acestuia din urmă.

În ceea ce privește creditorii chirografari, în doctrină există opinii diverse privind încadrarea acestora în categoria succesorilor sau a terților²³. În mod cert, referitor la creditorii chirografari nu putem afirma că operează vreo transmisiune a unor drepturi, fiind doar beneficiarii unui drept de gaj general, așa cum este reglementat acest drept prin intermediul dispozițiilor art. 2324 C. civ.²⁴. În ipoteza în care îi considerăm terți, așa cum apreciem și noi, deducem că efectele hotărârii se manifestă în temeiul opozabilității și nu în temeiul obligativității. În doctrină s-a exprimat și ideea conform căreia nu ar fi terți desăvârșiți și că hotărârea judecătorească produce efecte obligatorii față de creditorii chirografari, aceștia suportând variațiile patrimoniului debitorului lor²⁵.

De asemenea, arătăm că regula generală trasată de legiuitor prin intermediul art. 435 C. pr. civ. comportă și unele situații de excepție, fiind vorba despre anumite cazuri în care legea prevede altfel. Studiul de față are în vedere tratarea pe larg a unui astfel de caz particular (privind coproprietatea), însă, pentru o privire de ansamblu, ne propunem să indicăm și alte situații.

Cu titlu de exemplu, în materia controlului de legalitate realizat de instanța de contencios administrativ, legea²⁶ prevede că hotărârea judecătorească prin care se dispune anularea unui act administrativ cu caracter normativ produce efecte *erga omnes*. Se remarcă, astfel, o nuanțare a efectelor hotărârilor judecătorești, fiind incidentă o extindere a acestora.

---

²⁰ Pentru detalii privind art. 39 C. pr. civ. a se vedea G. Boroi, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ed. a V-a, rev. și ad., Editura Hamangiu, București, 2020, p. 53.

²¹ A se vedea dispozițiile art. 39 C. pr. civ.

²² A se vedea sensul noțiunii de opozabilitate în secțiunea 2.2 a prezentului studiu.

²³ G. I. Ivănescu, *op. cit.*, p. 282; A. Nicolae, *op. cit.*, p. 192; I. Deleanu, *op. cit.*, p. 66.

²⁴ A se vedea dispozițiile art. 2324 C. civ. cu denumirea marginală „Garanția comună a creditorilor”.

²⁵ G. I. Ivănescu, *op. cit.*, p. 282.

²⁶ A se vedea art. 23 din Legea nr. 554/2004; Decizia nr. 10/2015 a ICCJ-Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în M. Of. nr. 458 din 25.06.2015.

Pe de altă parte, putem menționa și situația hotărârilor constitutive de drepturi, întrucât în unele cazuri se poate afirma că și acestea produc efecte *erga omnes*. În acest sens, în mod clar efectele se produc față de titular, dar, văzând specificul acestei categorii de hotărâri, putem afirma că și toate celelalte persoane (mai precis, terții) trebuie să le respecte. Având ca punct de plecare ideea expusă, în doctrină s-a afirmat chiar apariția unei confuzii între opozabilitate și obligativitate în acest caz²⁷. Pentru o clarificare a ipotezei, luând drept exemplu hotărârea de anulare a unui act de stare civilă, aceasta este opozabilă oricărei persoane, dar mai mult decât atât, terții trebuie să o respecte ca atare. În ceea ce ne privește, în situația aceasta particulară, apreciem că se pune în discuție opozabilitatea hotărârii judecătorești față de terți, nu obligativitatea acesteia, fiind totuși posibilă trasarea unei limite între cele două efecte.

Așadar, obligativitatea hotărârii judecătorești are în vedere părțile din proces și succesorii acestora, cea din urmă categorie fiind tratată în doctrină, legiuitorul indicând doar că hotărârea judecătorească produce efecte și față de succesori. În continuare, ne propunem să delimităm noțiunea de obligativitate de cea de opozabilitate, prin identificarea unor concluzii privind și sensul de opozabilitate. Având stabilite aceste două repere, studiul își propune să abordeze cazul particular al acțiunii în revendicare, caz în care sunt incidente tocmai noțiunile în discuție.

2.2. Opozabilitatea hotărârilor judecătorești. Noțiune și fundament

În mod firesc, ne îndreptăm atenția și asupra noțiunii de opozabilitate, așa cum este ea stabilită de către dreptul procesual civil. Totodată, menționăm că inclusiv în legislație acest termen e utilizat cu sensuri diferite (a se vedea discuția anterioară privind art. 39 alin. 3 C. pr. civ.), demersul propus fiind unul util pentru a putea trata, mai apoi, și situații particulare care nu se circumscriu regulii.

Pentru început, aducem în discuție dispozițiile art. 435 alin. 2 C. pr. civ., articol care redă ideea de opozabilitate a hotărârii judecătorești astfel: „*Hotărârea este opozabilă oricărei terțe persoane atât timp cât aceasta din urmă nu face, în condițiile legii, dovada contrară*”.

În mod cert, este necesar să stabilim care sunt aceste terțe persoane față de care operează opozabilitatea, dar și cum se face dovada contrară pentru a înlătura efectele opozabilității, în special care sunt mijloacele procedurale care pot fi utilizate.

În primul rând, hotărârea judecătorească nu produce efecte în mod direct față de terți, aspect ce reiese cu claritate din textul de lege. Concluzia este una firească, cât timp terțul nu a fost parte în proces, nu a susținut vreo pretenție, nu a formulat apărări și nici nu a beneficiat de garanții procedurale. Ca atare, dat fiind faptul că hotărârea conturează un fapt juridic nou în ordinea juridică, terții nu-l pot ignora, astfel încât hotărârea produce efecte în mod indirect și față de aceștia, dar pe tărâmul opozabilității.

²⁷ Pentru această opinie, a se vedea G. I. Ivănescu, *op. cit.*, p. 304.

Însă, legea prevede și cazuri în care terțul devine parte în proces, situație în care efectele hotărârilor judecătorești operează pe tărâmul obligativității. Amintim situațiile privind intervenția voluntară și forțată în proces²⁸, respectiv introducerea din oficiu de către instanță a unor terți, în ipotezele stabilite de norme²⁹. În anumite cazuri, precum cel prevăzut de art. 70 C. pr. civ., legiuitorul prevede expres că hotărârea produce efecte și față de cel chemat în judecată care dobândește poziția procesuală de reclamant. De această dată, se recurge la folosirea sintagmei „produce efecte” pentru a se sublinia cât mai clar care este efectul intervenției forțate raportat chiar la hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată în cauză.

În al doilea rând, prezintă interes explicarea modalității de invocare a dovezii contrare pentru a se înlătura opozabilitatea unor alte hotărâri judecătorești³⁰. Mai mult decât atât, în doctrină s-a precizat că ar fi vorba despre o prezumție atipică,³¹ întrucât, într-un litigiu în curs de desfășurare, se poate invoca opozabilitatea efectelor unei alte hotărâri judecătorești, fără a fi necesar ca cele statuate în respectiva hotărâre să fie probate. Cu toate acestea, terțul poate face dovada contrară, cu mențiunea că aceasta trebuie realizată în condițiile legii. Pentru înlăturarea opozabilității avem în vedere invocarea de către terț a unor elemente noi, indiferent de modalitate: pe calea unei apărări pe fondul cauzei sau pe cale de acțiune³².

În cele din urmă, se remarcă distincția dintre sensul pe care legea îl conferă opozabilității, respectiv obligativității hotărârii, cu implicații practice.

În această ordine de idei, așa cum am arătat anterior, în unele cazuri există o limită fină între relativitate și opozabilitate, dar concluzia este că nu se poate pune semnul de egalitate între noțiuni, iar termenii trebuie utilizați cu sensul propriu în funcție de context.

3. Cazul particular al acțiunii în revendicare imobiliară a unui bun aflat în coproprietate

Lucrarea de față aduce în prim-plan ipoteza în care se formulează o acțiune în revendicare imobiliară a unui bun aflat în coproprietate. În special, ne propunem să analizăm cazul coproprietarului terț în raport cu o hotărâre nefavorabilă pronunțată în această materie. Cercetarea are ca punct de plecare lămuririle aduse noțiunilor de opozabilitate și obligativitate, dar și decizia Înaltei

---

²⁸ G. Durac, *Drept procesual civil. Partea generală*, Editura Hamangiu, București, 2020, pp. 184-189.

²⁹ Pentru detalii, a se vedea N.H. Țit, *Situații particulare referitoare la exercitarea rolului activ al judecătorului în procesul civil*, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași. Seria Științe Juridice*, Tomul LXV, nr. 2/2019, pp. 29-43.

³⁰ A. Buligai-Vrâncănu, *Câteva aspecte despre opozabilitatea hotărârilor judecătorești*, în *Revista Themis*, nr. 2/2020, accesat online la adresa <http://inm-lex.ro/wp-content/uploads/2020/12/4.Opozabilitatea-hot-jud-Buligai-alexandru-1.pdf> în data de 15.12.2022.

³¹ *Idem*.

³² În doctrină se prezintă ideea conform căreia se poate formula acțiune în constatare. A se vedea A. Nicolae, *op. cit.*, p. 387.

Curți de Casație și Justiție nr. 18 din 17 februarie 2020 pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

Ipoteza de lucru vizează situația terțului coproprietar în contextul acțiunilor în justiție pe care le pot introduce coproprietarii, spre deosebire de reglementarea anterioară³³. Astfel, norma prevede că fiecare coproprietar poate sta singur în justiție, fără a se face distincție în funcție de calitatea sa procesuală, în orice acțiune privind coproprietatea, menționându-se expres cazul acțiunii în revendicare.

În cel de-al doilea alineat al articolului 643 C.civ. se reglementează efectele hotărârilor judecătorești pronunțate în această materie. Mai exact, se disting două cazuri, după cum acestea profită sau nu coproprietarilor. Coproprietarii pot sta singuri în justiție, astfel se naște premisa existenței unor coproprietari care sunt terți față de respectivul litigiu. Așadar, prima situație prevăzută de lege se referă la hotărârile care sunt în folosul coproprietății, caz în care acestea profită tuturor coproprietarilor. În această ipoteză specială, putem interpreta că hotărârile favorabile produc efecte și față de coproprietarii care nu au avut calitatea de părți.

În cea de-a doua ipoteză, hotărârile judecătorești potrivnice unui coproprietar nu sunt opozabile celorlalți coproprietari. În doctrină, această situație a fost încadrată în categoria inopozabilităților legale a hotărârilor³⁴.

Consacrarea legislativă expresă a inopozabilității hotărârii față de coproprietarii terți a condus la confuzii de interpretare în practică. Drept consecință, într-un litigiu în care s-a pus în discuție situația specială reglementată în Codul civil privind acțiunea în revendicare în cazul coproprietății, Curtea de Apel Suceava a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție pentru a se pronunța o hotărâre prealabilă cu privire la următoarea ipoteză: dacă dispozițiile art. 643 alin. 2 C. civ. instituie o excepție de la opozabilitatea hotărârii judecătorești, reglementată de art. 435 alin. 2 C. pr. civ. Mai exact, văzând cele două norme, s-a pus problema raportului dintre acestea și cum ar trebui să se facă aplicarea în practică.

Curtea a analizat această chestiune, fiind avute în vedere două interpretări conturate și argumentate, însă diametral opuse.

În prima interpretare, s-a subliniat că art. 435 alin. 2 C. pr. civ. nu distinge cu privire la opozabilitate, fiind vorba despre oricare terțe persoane, concluzia fiind că și în cazul particular enunțat ar fi trebuit ca hotărârea judecătorească să fie opozabilă terților coproprietari³⁵. S-a subliniat că această hotărâre s-ar opune terților cu valoarea unui fapt juridic și a unui mijloc de probă, mai exact de prezumție relativă. Cu alte cuvinte, s-a considerat că trebuie să se dea eficiență normei generale consacrate în Codul de procedură civilă.

---

³³ Anterior modificării legislative, în materia coproprietății era consacrată regula unanimității. Pentru detalii a se vedea A. Nicolae, *op. cit.*, pp. 206-209.

³⁴ G. I. Ivănescu, *op. cit.*, 295.

³⁵ A se vedea paragraful nr. 41 din Decizia nr. 18/2020.

Referitor la ipoteza expusă, unele instanțe au exprimat și ideea conform căreia prin sintagma „nu sunt opozabile” legiuitorul a dorit să se refere de fapt la noțiunea de obligativitate. Mai exact, potrivit art. 643 alin. 2 C. pr. civ., hotărârea potrivnică nu ar fi putut să producă efecte obligatorii față de terț, însă i-ar fi putut fi opozabilă³⁶.

În mod firesc, nu putem fi de acord cu această interpretare, având în vedere sensul termenilor în discuție exprimat în secțiunile anterioare. În privința acestui text de lege, subliniem că nu poate fi vorba despre obligativitate, așa cum reiese cu claritate din interpretarea normei în ansamblul său. Așa cum am arătat în preambulul prezentului studiu, ne aflăm chiar într-o situație de confuzie între opozabilitate și obligativitate. Simpla interpretare conform căreia hotărârile judecătorești nu ar fi obligatorii față de terți, însă opozabile acestora conduce la o concluzie greșită și diferită de reglementare în sine.

În cea de-a doua interpretare, s-a arătat că hotărârea potrivnică nu ar fi opozabilă în niciun mod coproprietarului terț, dispozițiile art. 643 alin. 2 C. civ. instituind o excepție de la opozabilitatea hotărârii. În argumentare s-a menționat că o altă interpretare ar conduce la imposibilitatea aplicării dispozițiilor din Codul civil în vreo situație și, de asemenea, că acestea au fost reglementate tocmai ca o modalitate de protejare a terțului coproprietar.

În atare ipoteză, s-a afirmat și că opozabilitatea hotărârii nu poate reprezenta o extindere a autorității lucrului judecat față de terți³⁷. Referitor la argumentul expus, considerăm că nu s-ar putea confunda ideea de opozabilitate cu cea de autoritate de lucru judecat, cu atât mai puțin în privința terților. În acest sens, legiuitorul a prevăzut distinct efectele hotărârilor judecătorești, indicând expres când acestea se produc față de părți, respectiv față de terți. O altă concluzie ar conduce la schimbarea sensului dat de către legiuitor și la o imposibilitate de delimitare între obligativitate și opozabilitate.

Pentru a stabili care este raportul dintre aceste norme și cum se face aplicarea lor, Curtea a recurs la interpretarea gramaticală. Prin urmare, în primul rând a stabilit dacă sensul termenului „opozabilitate” este același în ambele texte, întrucât, așa cum am prezentat anterior, mai există situații în care sensul poate fi nuanțat. Cu toate acestea, Curtea a statuat că sensul este același, și anume, se referă la opozabilitatea *stricto sensu* a unor hotărâri judecătorești.

În continuare, Curtea a recurs la interpretarea teleologică a normelor juridice incidente, astfel încât a statuat că dispozițiile din Codul civil au un caracter special în raport de cele din Codul de procedură civilă ce au un caracter general. Mai mult, rezolvarea conflictului dintre norme s-a realizat prin aplicarea principiului *lex specialis derogant generali*, traducându-se astfel: dispoziția din Codul civil derogă de la norma generală prevăzută în Codul de procedură civilă și se aplică cu prioritate. Așadar, norma generală reprezintă regula, iar cea specială, excepția³⁸.

---

³⁶ A se vedea paragraful nr. 54 din Decizia nr. 18/2020.

³⁷ A se vedea paragraful nr. 50 din Decizia nr. 18/2020.

³⁸ A se vedea paragraful nr. 112 din Decizia nr. 18/2020.

Cu alte cuvinte, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că norma cu caracter special (art. 643 alin. 2 teza a doua C. civ.) instituie o excepție de la norma cu caracter general (art. 435 alin. 2 C. pr. civ.). Mai exact, hotărârea judecătorească potrivit căreia poate fi ignorată de către coproprietarul terț, atât ca realitate juridică, cât și ca fapt juridic în sens restrâns³⁹.

Odată soluționată această problemă de interpretare prin intermediul deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție, ne îndreptăm atenția și asupra art. 643 alin. 3 C. civ. Având în vedere că și un singur coproprietar poate sta în justiție având calitate procesuală activă, în mod evident, restul coproprietarilor nu au calitatea de părți în proces, situație în care o hotărâre judecătorească nefavorabilă acestora din urmă, nu le-ar fi opozabilă. În acest context, pârâtul are interes ca toți coproprietarii să fie introduși în cauză, având drept motivare tocmai dorința ca hotărârea judecătorească să producă efecte față de toți, chiar și în situația în care nu le-ar profita. Astfel, potrivit dispoziției legale în vigoare, dacă terții coproprietari nu ar fi atrași în proces și nu ar dobândi calitatea de parte, ar putea să invoce inopozabilitatea hotărârii cu succes. În acest caz, pârâtul ar trebui să se apere ori de câte ori s-ar formula o cerere de chemare în judecată împotriva sa, fără să poată să opună autoritatea de lucru judecat.

Așadar, legiuitorul a venit în sprijinul pârâtului arătând că, atunci când acțiunea nu este introdusă de toți coproprietarii, acesta ar putea cere introducerea în cauză a terților coproprietari în calitate de reclamanți, făcându-se trimitere la instituția chemării în judecată a altor persoane reglementată în Codul de procedură civilă⁴⁰. Această trimitere la dispozițiile din Codul de procedură civilă se referă doar la procedura reglementată în cazul respectivei instituții, aplicându-se în mod corespunzător. Totodată, se remarcă că, în cazul despre care discutăm, doar pârâtul ar putea formula cerere de chemare în judecată a altor persoane în termenul și condițiile prevăzute în dreptul procesual civil.

Cu alte cuvinte, cazul particular adus în discuție are o relevanță practică deosebită, iar stabilirea modalității de aplicare a normelor incidente de către Înalta Curte de Casație și Justiție a reprezentat un demers oportun care a pus capăt oricăror discuții doctrinare, respectiv practicii neunitare în privința acestei materii.

De asemenea, pe lângă soluționarea aspectelor privind conflictul de norme, decizia adusă în discuție, prin intermediul considerentelor, lămurește și aspectele teoretice privind opozabilitatea și obligativitatea hotărârii, fiind un reper în analiza și interpretarea dispozițiilor legale incidente.

4. Concluzii

În ceea ce privește obiectul studiului de față, ne-am propus să delimităm între noțiunile de opozabilitate și obligativitate, demers pe care l-am realizat cu prioritate. Totodată, această abordare a fost necesară pentru a analiza un caz

---

³⁹ A se vedea paragrafele nr. 113-116 din Decizia nr. 18/2020.

⁴⁰ A se vedea dispozițiile art. 68-71 C. pr. civ.

aparte, având ca punct de plecare Decizia nr. 18/2020, dar și noțiunile analizate în prima parte a cercetării.

Referitor la interogația lansată de către Curtea de Apel Suceava, nu ar fi fost suficient să analizăm concluzia exprimată prin intermediul Deciziei nr. 18/2020 a Înaltei Curți de Casație și Justiție- Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, întrucât, în paragrafele acesteia, se fac trimiteri către aspecte teoretice și practice privind chestiunea pusă în discuție, fiind necesar să arătăm delimitările la nivel conceptual și terminologic.

Așadar, scopul acestui studiu a fost de a parcurge etapele privind definirea, contextualizarea și interpretarea noțiunilor, dintr-o perspectivă critică, culminând cu analiza concluziei exprimate prin intermediul deciziei anterior menționate.

Pentru a conchide, arătăm că au existat și încă există confuzii între opozabilitatea, respectiv obligativitatea hotărârii judecătorești, chiar dacă, în prezent, există text de lege care face distincția între acestea. Această confuzie apare chiar din maniera de reglementare, atunci când se folosesc acești termeni cu alt sens decât cel exprimat prin intermediul normei generale analizate.

Referitor la această problemă ivită în practică, revine și instanțelor sarcina de a interpreta normele juridice în ansamblul lor, având ca punct de plecare chiar scopul normei. Astfel, atunci când în textul de lege apar termeni precum „opozabil”, „obligatoriu”, „produce efecte”, „profită”, „se opun”, este necesar să se acorde o atenție sporită acestora, interpretarea să fie conformă cu sensul exprimat de către legiuitor în fiecare caz în parte.

În concluzie, diferența clară dintre cele două noțiuni constă în delimitarea dintre părți, succesorii părților și terți. În urma încadrării în una dintre cele trei categorii putem analiza dacă este vorba despre opozabilitatea hotărârii sau despre obligativitatea acesteia. Astfel, în situația acțiunii în revendicare reiese că este vorba despre opozabilitate față de terți, efect suprimat prin intermediul normei speciale reglementate în Codul civil.

Referințe

- Boroi G., Stancu M., *Drept procesual civil*, ed. a V-a, rev. și ad., Editura Hamangiu, București, 2020.
- Buligai-Vrânceanu A., *Câteva aspecte despre opozabilitatea hotărârilor judecătorești*, în *Revista Themis*, nr. 2/2020.
- Deleanu I., Deleanu V., *Hotărârea judecătorească*, Editura Servo-Sat, Arad, 1998.
- Deleanu I., *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Editura Universul Juridic, București, 2014.
- Dinu M., *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, București, 2020.
- Durac G., *Drept procesual civil. Partea generală*, Editura Hamangiu, București, 2020.
- Ivănescu G. F., *Hotărârea judecătorească civilă. Analiză comparativă NCPC-CPC 1865*, Editura Hamangiu, București, 2014.
- Leș I., *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, 2013.
- Leș I., *Tratat de drept procesual civil*, ed. a IV-a, Editura C.H. Beck, București, 2008.
- Nicolae A., *Relativitatea și opozabilitatea efectelor hotărârii judecătorești*, Editura Universul Juridic, București, 2008.
- Roșu C., *Drept procesual civil. Partea generală*, Editura C. H. Beck, București, 2016.

Tăbărcă M., *Drept procesual civil*, vol. II, Editura Solomon, București, 2017.

Theohari D.N. în G. Boroș (coord.), *Noul cod de procedură civilă*, vol. I, ed. a II-a, Editura Hamangiu, 2016.

Țit N.H., *Situații particulare referitoare la exercitarea rolului activ al judecătorului în procesul civil*, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași. Seria Științe Juridice*, Tomul LXV, nr. 2/2019, pp. 29-43.